

УДК 377.091.12:005.963]:37.016
DOI <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2021-3-05>

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Локарева Г. В.

*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри акторської майстерності
Запорізький національний університет
вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, Україна
orcid.org/0000-0003-0828-7387
lokareva.g@gmail.com*

Садовенко С. Г.

*аспірантка
Запорізький національний університет
вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, Україна
orcid.org/0000-0003-3758-2051
svetlana.sad71@gmail.com*

Ключові слова: методичний супровід, методично-тренінговий спецкурс, науково-методична робота, педагогічна майстерність.

У статті порушується проблема системного підходу до методичного супроводу формування й розвитку педагогічної майстерності викладача спеціальних дисциплін, зокрема викладача фахового технічного коледжу. Зазначається, що насиченість сучасного освітнього онлайн-простору пропозиціями щодо вдосконалення педагогічної діяльності викладача викликає безсистемність і фрагментарність отриманих у такий спосіб знань.

Авторами представлено розробленість наукового дискурсу теоретичних і практичних аспектів проблеми систематичної методичної роботи закладів освіти. Підкреслено, що вирішення питання розвитку педагогічної майстерності викладачів спеціальних технічних дисциплін полягає в системності їх педагогічного й методичного вдосконалення в межах закладу освіти, а як базову форму роботи, що забезпечує розвиток педагогічної майстерності, запропоновано методично-тренінговий спецкурс «Розвиток педагогічної майстерності викладачів спеціальних дисциплін». У процесі ознайомлення з основами педагогіки, психології, теорії та методики викладання спеціальних навчальних дисциплін відбувається формування методичної компоненти психолого-педагогічної компетентності викладача коледжу.

У статті визначено методологічну основу спецкурсу, його завдання та спрямованість, представлено зміст програми. Розкрито механізм організаційного впровадження спецкурсу в науково-методичну роботу закладу освіти, охарактеризовано особливості його етапів, а саме підготовчого, організаційного, процесуально-інтегративного, оцінно-результативного. Наведено особливості запропонованого спецкурсу, а саме: а) гнучкість його застосування, варіативність завдань; б) тренінговий складник поєднання теоретичних знань (педагогічних, психологічних) та їх практичне впровадження під час виконання дидактичних завдань; в) спрямованість на інновації та самовдосконалення слухачів; г) професійне зростання всього педагогічного колективу.

Апробація запропонованого спецкурсу в системі науково-методичної роботи фахового коледжу доводить його ефективність та свідчить про зростання рівня педагогічної майстерності викладачів. У статті представлено подальші перспективи наукових розробок із зазначеної проблеми.

METHODOLOGICAL SUPPORT OF DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL SKILLS OF TEACHERS OF SPECIAL DISCIPLINES

Lokarjeva H. V.

*Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Head of the Department of Performing Arts
Zaporizhzhia National University
Zhukovskoho str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine
orcid.org/0000-0003-0828-7387
lokareva.g@gmail.com*

Sadovenko S. H.

*Postgraduate Student
Zaporizhzhia National University
Zhukovskoho str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine
orcid.org/0000-0003-3758-2051
svetlana.sad71@gmail.com*

Key words: *methodical support, methodical-training special course, scientific-methodical work, pedagogical skill.*

The article raises the problems of systematic methodological support for the formation and development of pedagogical skills of a teacher of special disciplines, in particular a professional technical college. It is noted that the saturation of the modern educational online space with proposals for improving the pedagogical activities of the teacher generates inconsistency and fragmentation of the knowledge obtained in this way.

The authors present the development of scientific discourse of theoretical and practical aspects of the problem of systematic methodological work of educational institutions. It is emphasized that the solution of the question of development of pedagogical skill of teachers of special technical disciplines in system of their pedagogical and methodical improvement within educational institution, and the basic form of work providing development of pedagogical skill, the methodical and training special course "Development of pedagogical skill of teachers of special disciplines" is offered. In the process of getting acquainted with the basics of pedagogy, psychology, theory and methods of teaching special disciplines is the formation of the methodological component of the psychological and pedagogical competence of the college teacher.

The article defines the methodological basis of the special course, its objectives and focus, presents the content of the program. The mechanism of organizational implementation of the special course in the scientific and methodological work of the educational institution is revealed, the peculiarities of its stages are characterized, namely preparatory, organizational, procedural-integrative, evaluation-effective. The peculiarities of the proposed special course are given, namely: a) flexibility of its application, variability of tasks; b) training component of the combination of theoretical knowledge (pedagogical, psychological) and their practical implementation during the performance of didactic tasks; c) focus on innovation and self-improvement of students; d) professional growth of the entire teaching staff.

Approbation of this special course in the system of scientific and methodical work of the professional college proves its efficiency and growth of the level of pedagogical skill of teachers. The article presents further prospects for scientific development of this problem.

Постановка проблеми. Однією із суттєвих прикмет сучасної української освіти, особливо в умовах світової пандемії та запровадження різних форм дистанційного і змішаного навчання, стало збільшення інформаційного навантаження на середньостатистичного викладача. Безліч онлайн-курсів, вебінарів, семінарів на освітніх платформах різного спрямування і якості певною мірою створили ілюзію «всеосвіченості» викладача. Однак виокремити суттєві й необхідні для педагогічної майстерності знання з великого інформаційного потоку, у який занурюється педагог відповідно до вимог адміністрації (показник науково-педагогічної активності), немає можливості через об'єктивні та суб'єктивні причини, зокрема: відсутність психолого-педагогічної підготовки викладачів спеціальних дисциплін, незначний стаж педагогічної діяльності, невмотивованість на вдосконалення власної педагогічної майстерності та відсутність якісного методичного супроводу. Педагог повинен відповідати вимогам сучасності, не зупинятися на методичних досягненнях, а перебувати в постійному пошуку (розвитку) своєї педагогічної майстерності.

Наявність ліцензії в надавача послуг та видача сертифікатів заспокоюють педагога, переконують в ефективності самоосвіти, засвоєнні останніх науково-методичних досягнень і наслідуванні «модних» тенденцій. Сертифікат, виданий освітнім ресурсом, зараховується як форма підвищення кваліфікації, що відображається у звітних документах, атестації викладача. Однак сучасна тенденція неформальної освіти, яка має епізодичний характер, ще не доводить якісну методичну підготовку фахівця.

Хаотичне та фрагментарне ознайомлення з методичними прийомами й методами не трансформується в педагогічну майстерність, не стає здобутком і накопиченим досвідом педагога, не сприяє його саморозвитку та самовдосконаленню. Університетська підготовка молодого викладача з технічною освітою також не гарантує сформованість його психолого-педагогічної компетентності.

Вирішення проблеми розвитку педагогічної майстерності викладачів закладів фахової передвищої освіти, особливо спеціальних технічних дисциплін, автори вбачають у системності їх педагогічного й методичного вдосконалення в межах закладу освіти, а неформальна освіта повинна бути доповненням і засобом поглиблення фундаментальних системоутворюючих знань, отриманих у межах цілеспрямованої науково-методичної роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність цієї проблеми привертає увагу сучасних вітчизняних науковців, у дослідженнях яких простежується думка, зокрема, про форму-

вання змістового компонента підготовки магістрів технологічної освіти як майбутніх педагогів, професійна діяльність яких залежить від формування професійно-педагогічної компетентності та здатності до саморозвитку й самовдосконалення [19].

Унаслідок дослідження цієї проблеми бачимо в наукових розробках сучасних учених її висвітлення в декількох напрямках. Методичну роботу як системний елемент діяльності різних типів закладів освіти науковці представляють відповідно до їхнього професійного функціоналу, а саме: І.П. Жерносек – як складову частину в системі підвищення кваліфікації викладачів [3]; І.П. Раченко, В.В. Олійник, Е.М. Ричихіна та Г.В. Ніколаєва – як компонент організації структури управління закладом освіти [6; 8; 9]; Н.Г. Протасова – як структурну ланку системи неперервної освіти [7]; Л.Л. Сушенцева – в аспекті управління системою методичної роботи в сучасному професійно-технічному навчальному закладі [16].

У роботах Н.В. Дудніченко порушується проблема розвитку творчого стилю діяльності педагога засобами методичної роботи школи [2]. Наукові дослідження І.В. Соколової присвячені розробленню технології організації методичної роботи в закладах вищої освіти [15]. Сутнісний зв'язок між науково-методичною роботою в закладі освіти та формуванням педагогічної майстерності знаходимо у праці Н.Г. Саннікової та О.О. Шакуто [13].

В.В. Дородних розглядає генезу дослідження організації методичної роботи в закладах освіти [1]; Г.О. Шемелюк акцентує на особливостях науково-методичного забезпечення процесу освіти в технічному коледжі та на потребі в розробленні концепції системи наукового й методичного забезпечення професійної освіти [17]. У дисертаційному дослідженні О.М. Серебрянської висвітлено теоретично обґрунтовані положення про креативний підхід до організації методичної роботи ліцею як засобу підвищення рівня педагогічного професіоналізму [14].

Як видно з представленого аналізу, проблема формування та розвитку педагогічної майстерності в системі науково-методичної роботи багатопланова. Вона є актуальною для різних типів закладів освіти: коледжів, ліцеїв, загальноосвітніх шкіл, університетів. Водночас з'ясовано, що проблемі організації науково-методичної роботи з розвитку педагогічної майстерності викладачів спеціальних дисциплін технічних коледжів не приділено досить уваги в сучасних наукових дослідженнях.

З огляду на зазначене метою статті є обґрунтування актуальності та нагальності вирішення проблеми психолого-педагогічної освіченості (педагогічної майстерності) викладачів спеціаль-

них дисциплін технічних коледжів, а також представлення методично-тренінгового спецкурсу як однієї з форм системи науково-методичної роботи.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукових розробок із зазначеної проблеми, тематичний аналіз навчальних планів технічних спеціальностей університетів, проведений С.Г. Садовенко в науковій статті [10, с. 57–65], та її власний досвід роботи в закладі фахової передвищої освіти доводить, що випускник зі спеціальною технічною освітою неповною мірою готовий до викладацької діяльності (70% технічних закладів вищої освіти в навчальних планах не мають психолого-педагогічного складника). Не меншою проблемою є ситуація, коли фахівець із виробництва розпочинає у зрілому віці будувати педагогічну кар'єру. Наявність спеціальних ґрунтовних знань, досвід роботи на підприємстві ще не можуть бути запорукою успішної викладацької діяльності в закладі фахової передвищої освіти.

За таких умов місце та значення науково-методичної роботи у професійній діяльності викладача закладу освіти, зокрема в технічному коледжі, зростає.

Базовою формою роботи, яка може забезпечити вдосконалення педагогічної майстерності викладача, на думку авторів, є методично-тренінговий спецкурс «Розвиток педагогічної майстерності викладачів спеціальних дисциплін». Під час розроблення змісту цього спецкурсу враховувався досвід вирішення аналогічних проблем у закладах вищої освіти, зокрема Запорізькому національному університеті. Так, у підготовці магістрів спеціальності 011 «Науки про освіту» в освітній процес університету було впроваджено навчальну дисципліну «Методика викладання педагогічних дисциплін» [5].

Метою методично-тренінгового спецкурсу є ознайомлення з основами педагогіки, психології, теорії та методики викладання спеціальних навчальних дисциплін у системі фахової передвищої освіти (розкриття й поглиблення відповідних знань) і формування методичної компоненти психолого-педагогічної компетентності викладача коледжу.

Методологічною основою спецкурсу є філософія, загальна педагогіка, загальна й вікова психологія та педагогічна психологія, міжпредметні зв'язки яких є підґрунтям для визначення закономірностей навчання й виховання в технічному коледжі.

Запропонований спецкурс забезпечує оволодіння знаннями фундаментальних дисциплін (педагогіки, психології, вікової психології) та набуття практичних умінь із застосування різних навчальних форм і методів у практиці викладання в закладах фахової передвищої освіти. Засво-

єна слухачами спецкурсу навчальна інформація сприяє системному застосуванню отриманих знань та формує творчий підхід до використання методичних прийомів під час викладання спеціальних дисциплін.

Програма спецкурсу спрямована на розвиток у викладачів уміння ефективного планування та організації освітнього процесу, на креативне застосування традиційних і нетрадиційних (інтерактивних) форм навчання під час проведення як аудиторних занять, так і самостійної роботи студентів. У процесі викладання спецкурсу розглядаються питання щодо модернізації змісту, форм, методів і засобів навчання, педагогічних інновацій, ефективного використання інформаційних технологій, зокрема мультимедійних та електронних засобів. Вагомою практичною складовою частиною програми є ознайомлення слухачів із кращим педагогічним досвідом викладачів коледжу, апробація найбільш ефективних прийомів і методів навчання, що застосовуються у процесі викладання спеціальних дисциплін.

З огляду на специфіку освітнього процесу фахового коледжу й контингент слухачів програма спецкурсу містить два розділи та розрахована, відповідно, на два семестри, які поділяються на теоретико-методичні (лекції, семінари) і практично-тренінгові заняття.

Перший розділ «Психолого-педагогічні основи організації освітнього процесу» містить такі питання для вивчення: 1) педагог як суб'єкт освітнього процесу; 2) характеристика пізнавальних процесів; 3) сучасні проблеми педагогічної психології; 4) сутність процесу навчання, основні закономірності та принципи навчання; 5) форми й методи навчання, сучасні педагогічні технології; 6) особистість та її індивідуальний розвиток; 7) сутність процесу виховання, закономірності та принципи виховання; 8) сучасні форми й методи педагогічного впливу, майстерність педагогічного спілкування; 9) педагогічна техніка викладача; 10) методика викладання як галузева педагогічна наука; 11) методичні та організаційні основи викладання спеціальних дисциплін. Зміст представлених питань розглядається в контексті специфіки роботи технічного коледжу передвищої освіти. Особлива увага приділяється питанням організації та методичного забезпечення контролю навчальної діяльності студентів, структурі і складникам навчально-методичного комплексу.

У другому розділі «Методики організації викладання спеціальних дисциплін» розглядаються такі питання: 1) режисура педагогічної дії; 2) методи й форми активізації мотивації та пізнавальних процесів; 3) методика організації індивідуальної та самостійної роботи; 4) організація та методичний супровід навчальної, виробничої,

переддипломної практик; 5) методичні вимоги до оформлення навчальної документації. Також приділяється увага вивченню вікових психологічних особливостей сучасного студента в контексті організації його самостійної роботи та індивідуальних траєкторій навчання, аналізу й самоаналізу занять.

Практично-тренінгові заняття спрямовані на розвиток професійно-педагогічних умінь і навичок, професійних якостей (толерантності, емпатії, педагогічної рефлексії, педагогічної уваги та спостережливості тощо), мотивації до педагогічної самореалізації і творчості, на формування педагогічної «Я-концепції», уміння працювати в команді, здатності до творчого застосування методичних прийомів і дидактичних засобів у процесі викладання спеціальних дисциплін.

Закріплення теоретичних знань, зазначених у першому та другому розділах програми, відбувається завдяки тренінговим вправам, творчим завданням (індивідуальним і колективним), а саме: «Педагогічна творчість», «Аналіз, синтез, порівняння», «Розвиток мислення за допомогою оновленої таксономії Блума та педагогічного колеса», «Навчальна гра. Гейміфікація. Сучасні засоби візуалізації», «Розвиток вміння обирати інформацію. Елементи навчальної дискусії», зміст яких подано в посібнику [11].

Роль організатора роботи спецкурсу та функції його безпосереднього керівника виконує методист коледжу. Слухачами тренінгово-методичного спецкурсу можуть бути викладачі спеціальних дисциплін із різним досвідом роботи та кваліфікацією. Для фахівців із виробництва, чия діяльність в освіті тільки починається, для викладачів-початківців із невеликим педагогічним стажем та тих, які тільки закінчили заклад вищої освіти, відвідування методичних і тренінгових занять буде найбільш доцільним, корисним та ефективним.

Загальна програма спецкурсу, що розрахована на всіх слухачів, може бути скоригована за результатами попереднього діагностування відповідно до визначених рівнів розвитку психолого-педагогічної компетентності та типів викладачів (байдужі, інертні, зацікавлені) [18; 12].

Після закінчення методично-тренінгового спецкурсу «Розвиток педагогічної майстерності викладачів спеціальних дисциплін» слухачі повинні вміти:

- здійснювати педагогічну рефлексію щодо результатів організації, управління процесом навчальної діяльності студентів під час викладання спеціальних дисциплін у технічному коледжі;
- застосовувати новітні та традиційні технології навчання й виховання студентів у процесі викладання спеціальних дисциплін;
- застосовувати методи активізації пізнавальної діяльності студентів;

– адаптувати новітні технології та методи до конкретних умов закладу фахової передвищої освіти.

Механізм і система організаційного впровадження складається із чотирьох етапів (кроків), що зумовлені завданнями спецкурсу: підготовчого, організаційного, процесуально-інтегративного, оцінно-результативного. На підготовчому етапі здійснюється розроблення діагностичного комплексу, вибір методик.

Організаційний етап передбачає складання розкладу занять, визначення інформаційних ресурсів і засобів комунікації, підготовку списку слухачів та включає такі форми роботи, як індивідуальні консультації, онлайн-зустрічі, розроблення й запровадження первинної діагностики, організацію диференційованого психолого-педагогічного впливу.

На процесуально-інтегративному етапі відбувається безпосереднє впровадження спецкурсу в систему методичної роботи закладу освіти та виконання мети й завдань програми. Чергування теоретичних і тренінгових занять забезпечує реалізацію основних дидактичних принципів: принципу міцності засвоєння знань, принципу системності й послідовності, принципу усвідомленості та активності тощо. На цьому етапі відбувається поточне діагностування слухачів, що дає змогу внести корективи в подальшу індивідуальну та групову роботу спецкурсу.

На оцінно-результативному етапі робота спецкурсу завершується підсумковим заняттям, на якому обговорюються та презентуються здобутки за рік, висловлюються зауваження й побажання стосовно організації подальшої науково-методичної роботи в коледжі, проводиться підсумкове діагностування. Аналіз і порівняння первинного та підсумкового діагностування демонструє динаміку розвитку педагогічної майстерності викладачів спеціальних дисциплін.

Апробація методично-тренінгового спецкурсу «Розвиток педагогічної майстерності викладачів спеціальних дисциплін» була здійснена С.Г. Садовенко впродовж 2019–2020 н.р. в системі науково-методичної роботи ВСП «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки» ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет». Досвід упровадження спецкурсу довів зростання рівня педагогічної майстерності викладачів, їхнього прагнення до набуття нових знань і умінь психолого-педагогічного спрямування, покращення рівня їхніх знань із теорії навчання та теорії виховання, психології пізнавальних процесів і психологічних характеристик особистості, набуття ними умінь організовувати освітній і виховний процес відповідно до вікових та індивідуальних особливостей студентів,

здатності до об'єктивного самоаналізу та оцінки динаміки власного професійного вдосконалення.

Висновки та перспективи подальшого дослідження проблеми. Науково-методична робота в закладі освіти забезпечує ефективність професійно-педагогічної діяльності викладача та спрямована на формування й розвиток його психолого-педагогічної компетентності, особливо у викладачів спеціальних дисциплін. Ця проблема найбільше стосується технічних коледжів, викладачів яких не мають психолого-педагогічної освіти. Її актуальність, на якій сконцентровано увагу авторів публікації, підтверджується широкою зацікавленістю науковців освітньої галузі. Розглянуті дослідження висвітлюють різні аспекти цього питання. У статті представлено тренінгово-методичний спецкурс «Розвиток педагогічної майстерності викладачів спеціальних дисциплін» як базову форму методичної роботи в закладі фахової технічної передвищої освіти. Практикою підтверджено змістовне спрямування спецкурсу на вдосконалення професійної педагогічної майстерності викладача, що дає змогу виявити слабкі

й сильні місця в роботі педагогів, ліквідувати прогалини в методичній освіченості, посилити мотивацію до оволодіння психолого-педагогічними знаннями, скоригувати подальшу викладацьку діяльність з урахуванням отриманих результатів. Для викладачів-початківців участь у роботі спецкурсу – це етап формування й розвитку психолого-педагогічних компетентностей, без яких становлення педагога-професіонала є неможливим.

Отже, упровадження методично-тренінгового спецкурсу як базової форми системи науково-методичної роботи сприяє формуванню внутрішньої та зовнішньої мотивації викладачів до творчої педагогічної діяльності.

У подальших дослідженнях необхідно розробити й аргументувати доцільність ефективних педагогічних умов інтеграції спецкурсу в систему науково-методичної роботи технічних коледжів, а також з'ясувати доцільність механізмів, які забезпечуватимуть позитивну динаміку розвитку педагогічної майстерності та психолого-педагогічної компетентності викладачів спеціальних дисциплін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дородних В.В. Історія та сучасність дослідження організації методичної роботи. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2014. № 5(2). С. 198–206. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2014_5%282%29_29.
2. Дудніченко Н.В. Розвиток творчого стилю діяльності педагога засобами методичної роботи школи : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 ; Криворізький державний педагогічний університет. Кривий Ріг, 2003. 20 с.
3. Жерносек І.П. Удосконалення науково-методичної роботи в сучасних загальноосвітніх школах, ліцей і гімназіях : монографія. Київ, 2001. 204 с.
4. Локарева Г.В. Соціокультурні компетентності як складова загальної культури творчої особистості. *Вісник Запорізького національного університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2015. № 2. С. 36–45.
5. Методика викладання педагогічних дисциплін. Робоча програма навчальної дисципліни підготовки магістрів спеціальності 011 «Науки про освіту», освітня програма «Педагогіка вищої школи» / уклад. Г.В. Локарева. Запоріжжя, 2016.
6. Олійник В.В. Наукові основи управління підвищенням кваліфікації педагогічних працівників профтехосвіти : монографія. Київ : Міленіум, 2003. 594 с.
7. Протасова Н.Г. Методологічні основи розвитку та вдосконалення системи післядипломної освіти фахівців. *Післядипломна освіта в Україні*. 2002. № 2. С. 7–10.
8. Раченко І.П. Интегративная психопедагогика (авторская школа) : организационно-методическое учебное пособие. Пятигорск : Пятигорский государственный лингвистический университет, 2000. 208 с.
9. Рычихина Э.Н., Николаева Г.В. Совершенствование системы управления методической работой. *Инновации в образовании*. 2004. № 1. С. 91–99.
10. Садовенко С.Г. Методичні аспекти розвитку психолого-педагогічних компетентностей викладачів спеціальних дисциплін технічного коледжу. *Вісник Запорізького національного університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2018. № 2. С. 57–65.
11. Садовенко С.Г., Локарева Г.В. Методично-тренінговий спецкурс «Розвиток педагогічної майстерності викладачів спеціальних дисциплін» : навчально-методичний посібник. Кропивницький : ПОЛІУМ, 2021. 64 с.
12. Садовенко С.Г. Діагностика розвитку психолого-педагогічної компетентності викладачів спеціальних дисциплін технічного коледжу : навчально-методичний посібник. Кропивницький : ПОЛІУМ, 2020. 84 с.

13. Санникова Н.Г., Шакуто Е.А. Научно-методическая работа с педагогами как условие развития их педагогического мастерства. *Витоки педагогічної майстерності. Серія «Педагогічні науки»*. 2012. Вип. 9. С. 239–243. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpm_2012_9_47.
14. Серебрянская О.М. Развитие профессионализма педагогов в системе методической работы лицею : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 ; Кировоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка. Кировоград, 2014. 20 с.
15. Соколова І.В. Технологія організації методичної роботи у вищому закладі освіти. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті : монографія / за ред. С.О. Сисоевої. Київ : ВПОЛ, 2001. С. 440–457.
16. Сушенцева Л.Л. Управління системою методичної роботи в сучасному професійно-технічному училищі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 ; Криворізький державний педагогічний університет. Кривий Ріг, 1999. 211 с.
17. Шемелюк Г.О. Особливості науково-методичного забезпечення навчального процесу в технічному коледжі в умовах ступеневої освіти. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/16253>.
18. Sadovenko S.H., Szpak A. Primary diagnostics of teachers of special disciplines of technical college. *PNAP: Scientific Journal of Polonia University*. 2020. Vol. 42. № 5. P. 110–116.
19. Pedagogical Design of the Content of Professional Training of Teachers of General Technical Disciplines and Methods of Teaching Technology / S.M. Yashchuk, O.I. Shapran, L.A. Martirosian, T.A. Petukhova, I.S. Artemieva, Yu.I. Kolisnyk-Humenyuk. *BRAIN: Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2021. Vol. 12. Issue 1. P. 278–299. DOI: 10.18662/brain/12.1/183.

REFERENCES

1. Dorodnykh, V.V. (2014). Istoriia ta suchasnist doslidzhennia orhanizatsii metodychnoi roboty [History and modern research of the organization of methodical work]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Pedagogichni nauky – Bulletin of Taras Shevchenko National University of Luhansk. Pedagogical sciences*, no. 5(2), pp. 198–206. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2014_5%282%29_29 [in Ukrainian].
2. Dudnichenko, N.V. (2003). Rozvytok tvorchoho styliu diialnosti pedahoha zasobamy metodychnoi roboty shkoly [Development of creative style of teacher's activity by means of methodical work of school]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kryvyi Rih: Kryvyi Rih State Pedagogical University [in Ukrainian].
3. Zhernosek, I.P. (2001). *Udoskonalennia naukovo-metodychnoi roboty v suchasnykh zahalnoosvitnikh shkolakh, litseiakh i himnaziakh: monohrafiia [Improving scientific and methodological work in modern secondary schools, lyceums and gymnasiums: monograph]*. Kyiv [in Ukrainian].
4. Lokarieva, H.V. (2015). Sotsiokulturni kompetentnosti yak skladova zahalnoi kultury tvorchoi osobystosti [Socio-cultural competencies as a component of the general culture of creative personality]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu. Seriiia "Pedagogichni nauky" – Bulletin of Zaporizhia National University. Series "Pedagogical Sciences"*, no. 2, pp. 36–45 [in Ukrainian].
5. Lokarieva, H.V. (ed.) (2016). *Metodyka vykladannia pedahohichnykh dystsyplin. Robocha prohrama navchalnoi dystsypliny pidhotovky mahistriv spetsialnosti 011 "Nauky pro osvitu", osvitnia prohrama "Pedahohika vyshchoi shkoly" [Methods of teaching pedagogical disciplines. Working program of the discipline of training masters in the specialty 011 "Science of Education", educational program "Higher School Pedagogy"]*. Zaporizhzhia [in Ukrainian].
6. Oliinyk, V.V. (2003). *Naukovi osnovy upravlinnia pidvyshchenniam kvalifikatsii pedahohichnykh pratsivnykiv proftekhsivty: monohrafiia [Scientific bases of management of advanced training of pedagogical workers of vocational education: monograph]*. Kyiv: Milenium [in Ukrainian].
7. Protasova, N.H. (2002). Metodolohichni osnovy rozvytku ta vdoskonalennia systemy pisliadyplomnoi osvity fakhivtsiv [Methodological bases of development and improvement of the system of postgraduate education of specialists]. *Pisliadyplomna osvita v Ukraini – Postgraduate education in Ukraine*, no. 2, pp. 7–10 [in Ukrainian].
8. Rachenko, I.P. (2000). *Integrativnaya psikhopedagogika (avtorskaya shkola): organizatsionno-metodicheskoe uchebnoe posobie [Integrative psychopedagogy (author's school): organizational and methodological textbook]*. Pyatigorsk: Pyatigorsk State Linguistic University [in Russian].
9. Rychikhina, E.N., Nikolaeva, G.V. (2004). Sovershenstvovanie systemy upravleniya metodicheskoy rabotoy [Improvement of the methodological work management system]. *Innovatsii v obrazovanii – Innovation in education*, no. 1, pp. 91–99 [in Russian].

10. Sadovenko, S.H. (2018). Metodichni aspekty rozvytku psykhologo-pedahohichnykh kompetentnosti vykladachiv spetsialnykh dystsyplin tekhnichnoho koledzhu [Methodical aspects of development of psychological and pedagogical competencies of teachers of special disciplines of technical college]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu. Seriya "Pedagogichni nauky" – Bulletin of Zaporizhia National University. Series "Pedagogical Sciences"*, no. 2, pp. 57–65 [in Ukrainian].
11. Sadovenko, S.H., Lokarieva, H.V. (2021). *Metodychno-treninhovi spetskurs "Rozvytok pedahohichnoi maisternosti vykladachiv spetsialnykh dystsyplin": navchalno-metodychni posibnyk [Methodical and special training course "Development of pedagogical skills of teachers of special disciplines": textbook]*. Kropyvnytskyi: POLIUM [in Ukrainian].
12. Sadovenko, S.H. (2020). *Diahnastyka rozvytku psykhologo-pedahohichnoi kompetentnosti vykladachiv spetsialnykh dystsyplin tekhnichnoho koledzhu: navchalno-metodychni posibnyk [Diagnosis of the development of psychological and pedagogical competence of teachers of special disciplines of the Technical College: textbook]*. Kropyvnytskyi: POLIUM [in Ukrainian].
13. Sannikova, N.G., Shakuto, E.A. (2012). Nauchno-metodicheskaya rabota s pedagogami kak uslovie razvitiya ikh pedagogicheskogo masterstva [Scientific and methodological work with teachers as a condition for the development of their pedagogical skills]. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti. Seriya "Pedagogichni nauky" – The origins of pedagogical skills. Series "Pedagogical Sciences"*, issue 9, pp. 239–243. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpm_2012_9_47 [in Russian].
14. Serebrianska, O.M. (2014). Rozvytok profesionalizmu pedahohiv u systemi metodychnoi roboty litseiu [Development of professionalism of teachers in the system of methodical work of lyceum]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kirovohrad: Volodymyr Vynnychenko Kirovohrad State Pedagogical University [in Ukrainian].
15. Sokolova, I.V. (2001). Tekhnolohiia orhanizatsii metodychnoi roboty u vysshchomu zakladi osvity [Technology of organization of methodical work in higher education]. *Pedahohichni tekhnolohii u neperervnii profesiinii osviti: monohrafiia – Pedagogical technologies in continuing professional education: monograph / ed. by S.O. Sysoieva*. Kyiv: VIPOL, pp. 440–457 [in Ukrainian].
16. Sushentseva, L.L. (1999). Upravlinnia systemoiu metodychnoi roboty v suchasnomu profesiino-tekhnichnomu uchylshchi [Management of the system of methodical work in a modern vocational school]. *Candidate's thesis*. Kryvyi Rih: Kryvyi Rih State Pedagogical University [in Ukrainian].
17. Shemeliuk, H.O. (2002). Osoblyvosti naukovo-metodychnoho zabezpechennia navchalnoho protsesu v tekhnichnomu koledzhi v umovakh stupenevoi osvity [Features of scientific and methodological support of the educational process in the technical college in terms of higher education]. Retrieved from: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/16253> [in Ukrainian].
18. Sadovenko, S.H., Szpak, A. (2020). Primary diagnostics of teachers of special disciplines of technical college. *PNAP: Scientific Journal of Polonia University*, vol. 42, no. 5, pp. 110–116 [in English].
19. Yashchuk, S.M., Shapran, O.I., Martirosian, L.A., Petukhova, T.A., Artemieva, I.S., Kolisnyk-Humenyuk, Yu.I. (2021). Pedagogical Design of the Content of Professional Training of Teachers of General Technical Disciplines and Methods of Teaching Technology. *BRAIN: Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, vol. 12, issue 1, pp. 278–299. DOI: 10.18662/brain/12.1/183 [in English].